

Διδασκαλία και αξιολόγηση εκτενούς αυτοτελούς λογοτεχνικού κειμένου

με βάση τη φιλοσοφία και σκοποθεσία
του νέου Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών
Λογοτεχνίας [ΦΕΚ 694/10-2-2023 (Γυμνάσιο) και ΦΕΚ 2953/4-5-2023 (Λύκειο)]

1^ο ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αναστασία Βακαλούδη

Δρ Ιστορίας – Δρ Διδακτικής της Ιστορίας και της Αξιοποίησης των
Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας
Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Βιβλιογραφία

Αλεξανδροπούλου, Α. & Ψυχογιαιοπούλου, Π. (2018). «Σενάριο Διδασκαλίας ολόκληρου λογοτεχνικού έργου: “Ο Άκης στα όπλα”», *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων*, 14, 19-31. https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/filologia/t14-02.pdf

Αλεξανδροπούλου, Α. & Ψυχογιαιοπούλου, Π. (2021). *Πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού μέσω της εφηβικής λογοτεχνίας: “Το λουζιεράκι”*. <https://skepsy.edu.gr/%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%88%CE%B7%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%8E%CF%80%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%86%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD/>

Αποστολίδου, Β. & Χοντολίδου, Ε. (2004). *Διδακτικές προτάσεις για το μάθημα της λογοτεχνίας. Β΄ Γυμνασίου*. Αθήνα.

Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων, 26 (2023). Ειδικό τεύχος: Η διδασκαλία εκτενών αυτοτελών λογοτεχνικών κειμένων.

Γιαννούλας, Α. (χ.χ.). *Στυλ Μάθησης*. ΑΣΠΑΙΤΕ.

<https://eclass.aspete.gr/modules/document/file.php/POL226/07%CE%B7%20%CE%95%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1/02.Styl.Mathisis.pdf>

Ζαχομάλλιου Αι., Ζωγράφου Ε., & Κάλλου, Ε. (2015). *Βασικοί εκπρόσωποι της πολλαπλότητας των τύπων νοημοσύνης. Θεωρήσεις, μοντέλα και εκπαιδευτική αξιοποίηση*.

Πτυχιακή Εργασία, ΕΚΠΑ, Αθήνα. <https://www.academia.edu/>

Λουτριανάκη Β. (2003). *Αναζητώντας εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας*. chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://theatroedu.gr/portals/38/main/images/stories/files/Yliko_Drast/EandT_educ_assort_ValiaLoutrianaki_03.pdf

«Μαθησιακά Στυλ» (χ.χ.). *Επί Κοινώ Νου Λογοθεραπεία*. <https://epikinonou.gr/index.php?act=viewProd&productId=50>

Μαϊστρέλλης, Ε. (χ.χ.). *Αξιοποίηση της Λογοτεχνίας στη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας*.

(<https://epikinonou.gr/index.php?act=viewProd&productId=50>)

Παχή, Ό. (χ.χ.). *Διδασκαλία ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου*.

«Πολλαπλή νοημοσύνη» (χ.χ.), <http://users.sch.gr/achrono/wordpress/wp-content/uploads/2016/02/MultipleIntelligence.pdf>

«“Τασοπούλου, Ε. Το Λουζιεράκι“: Διδακτικό Σενάριο εκτενούς λογοτεχνικού έργου».

Χρονοπούλου, Γ. (2018). *Διδασκαλία ολόκληρου λογοτεχνικού έργου*. <https://users.sch.gr/achrono/wordpress/wp-content/uploads/2018/08/Teaching-whole-class-novel.pdf>

Ως βασικούς δείκτες αξιολόγησης το νέο ΑΠΣ θέτει τον βαθμό στον οποίο οι μαθητές/τριες

- συμμετέχουν στην **ενεργητική ακρόαση** των κειμένων,
- κατανοούν τα **λογοτεχνικά κείμενα σε σχέση και με άλλα καλλιτεχνικά δημιουργήματα** που αξιοποιούνται στο μάθημα,
- συνειδητοποιούν την **ιδιαίτερη φύση** του λογοτεχνικού λόγου και του πολιτισμικού ρόλου της λογοτεχνίας,
- αναγνωρίζουν την **βασική αισθητική λειτουργία ποιητικών τρόπων και αφηγηματικών δομών**,
- παράγουν **λόγο ποιοτικό** και συνεχή προφορικό ή γραπτό,
- προσεγγίζουν **κριτικά τις ιδέες** των λογοτεχνικών κειμένων,
- μπορούν να **διαλέγονται και να επικοινωνούν** με τα κείμενα και τους συναναγνώστες/στριές τους.
- Επιπλέον, ως δείκτης αξιολόγησης προσμετράται η **συμβολή σε ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες**, η ανάπτυξη της **φιλιαναγνωσίας** και της **δημιουργικής γραφής** και η ενδυνάμωση της **ενσυναίσθησής** τους.

Οι **δείκτες αξιολόγησης** σχετίζονται με τη σκοποθεσία και υποδεικνύουν μεθοδολογικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία.

Γυμνάσιο

ΦΕΚ 694/10
Φεβρουαρίου 2023

Πιο συγκεκριμένα, για την **Α' Γυμνασίου** η διδασκαλία του εκτενούς/αυτοτελούς λογοτεχνικού κειμένου στοχεύει:

- ο στον εντοπισμό και σχολιασμό της αλληλουχίας γεγονότων,
- ο στην άσκηση στην ανάγνωση και κατανόηση,
- ο στην ανάκληση προϋπάρχουσας γνώσης,
- ο στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.

Για την **Β' Γυμνασίου** ορίζονται ως στόχοι:

- ο η αξιοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης και αναγνωστικής εμπειρίας,
- ο η αναγνώριση της σχέσης όλου-μέρους στη λογοτεχνία.

Για την **Γ' Γυμνασίου** τίθενται οι παρακάτω στόχοι:

- ο αναγνώριση των λογοτεχνικών κειμένων ως πολιτισμικών αγαθών,
- ο αξιοποίηση των προϋπαρχουσών γνώσεων,
- ο αναγνώριση της σχέσης όλου-μέρους
- ο διάκριση των ποικίλων στάσεων ζωής και επιλογών του ανθρώπου.

Π.χ. σχέση
μέρους και όλου
μεταξύ «γυναικεί
ας ποίησης»
και ποιητικής
παράδοσης

4. Για τη διδασκαλία του αυτοτελούς εκτενούς έργου στο Γυμνάσιο επιλέγεται μυθιστόρημα, θεατρικό έργο, νουβέλα, συλλογή διηγημάτων, εκτενές διήγημα, ποιητική συλλογή, γκράφικ νόβελ. Εφόσον είναι εφικτό, το αυτοτελές θεατρικό κείμενο μπορεί να προσεγγίζεται και με δυνατότητα πραγματοποίησης θεατρικής παράστασης.

Στην Γ' τάξη συνιστάται η διδασκαλία θεατρικού έργου.

Οργάνωση περιεχομένου του γνωστικού αντικείμενου

Α' Γυμνασίου	Β' Γυμνασίου	Γ' Γυμνασίου
Συστάδες κειμένων (ποίηση, διήγημα, απόσπασμα μυθιστορήματος, μύθοι, παραμύθια, παροιμίες, στίχοι τραγουδιών, κόμικς) και αυτοτελές εκτενές έργο (μυθιστόρημα, θεατρικό έργο, νουβέλα, συλλογή διηγημάτων, εκτενές διήγημα, γκράφικ νόβελ)	Συστάδες κειμένων (ποίηση, διήγημα, απόσπασμα μυθιστορήματος, στίχοι τραγουδιών, κόμικς) και αυτοτελές εκτενές έργο (μυθιστόρημα, θεατρικό έργο, νουβέλα, συλλογή διηγημάτων, εκτενές διήγημα, γκράφικ νόβελ)	Συστάδες κειμένων (ποιητικών, πεζών και θεατρικών) παρουσιαζόμενων σε χρονολογική σειρά, με βάση ιστορικο-γραμματολογικά κριτήρια, την αντιπροσωπευτικότητα των δημιουργών, την ποιότητα των έργων και την καταλληλότητά τους βάσει των προτεινόμενων θεμάτων και αυτοτελές εκτενές έργο (μυθιστόρημα, νουβέλα, θεατρικό έργο, συλλογή διηγημάτων, εκτενές διήγημα, <u>ποιητική συλλογή</u>)

→ Graphic Novel = Ο αγγλικός όρος 'novel' = 'μυθιστόρημα', άρα, ο ελάχιστος αριθμός σελίδων = 150, ο ίδιος αριθμός που διαχωρίζει, στον χώρο της λογοτεχνίας, ένα 'μυθιστόρημα' από μία 'νουβέλα' (νουβέλα = 17.500-40.000 λέξεις). Τα έργα που εκπίπτουν από τον συγκεκριμένο αριθμό σελίδων, θεωρούμε ότι περιγράφονται ορθότερα από τον όρο '**άλμπουμ**', ανεξαρτήτως θέματος, εικαστικής και αφηγηματικής προσέγγισης ή ποιότητας.

(<https://selidodeiktes.greek-language.gr/lemmas/1922/1904>)

ΓΕΛ

Στις **A' και B' τάξεις του Λυκείου** διδάσκεται σε ορισμένο χρονικό διάστημα εκτενές αυτοτελές λογοτεχνικό κείμενο, κατά προτίμηση **μυθιστόρημα (A')** και **θεατρικό έργο (B')**, αντίστοιχα.

Η επιλογή των κειμένων αυτών, ο τρόπος οργάνωσης της διδασκαλίας και η ενεργοποίηση των μαθητών/-τριών κατά την ανάγνωση, συζήτηση και διερεύνηση της μορφής και του περιεχομένου τους μπορούν να ισχυροποιήσουν την άποψη ότι η λογοτεχνία συνιστά μορφωτικό αγαθό κατάλληλο για καλλιέργεια της δημιουργικής κριτικής σκέψης των μαθητών/-τριών και αισθητική απόλαυση. **(ΦΕΚ 2953/4 Μαΐου 2023, σ. 30399)**

Προβλεπόμενος χρόνος

Αποκλειστική ενασχόληση της τάξης τους μήνες από τον Δεκέμβριο έως και τον Φεβρουάριο κάθε σχολικού έτους, δηλαδή για **20 περίπου διδακτικές ώρες**. Η διδασκαλία προτείνεται να διαρθρωθεί σε τρεις φάσεις: α) πριν την ανάγνωση, β) κατά την ανάγνωση και γ) μετά την ανάγνωση. Και στις τρεις αυτές φάσεις ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει ποικίλες μεθόδους συνδυαστικά και μη, προκειμένου να ενεργοποιήσει τον ενδιαφέρον των μαθητών και να το διατηρήσει, ανάλογα με τις προτιμήσεις και την εξοικείωση που έχει με την κάθε μέθοδο. Πιο συγκεκριμένα, στα νέα Προγράμματα Σπουδών (<http://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>) αναφέρονται οι παρακάτω μέθοδοι:

- Μέθοδος Project = σχέδια έρευνας
- Διαφοροποιημένη διδασκαλία
- Ανεστραμμένη τάξη
- Ανάκληση βιωμάτων των μαθητών
- Σταδιακή ανάγνωση και μελέτη του βιβλίου εντός (και εκτός) της τάξης
- Ομαδοσυνεργατική μέθοδος
- Φύλλα εργασίας (ίδια ή διαφορετικά για κάθε ομάδα)
- Δημιουργική έκφραση των μαθητών (γραφτή, προφορική, θεατρική, εικαστική)

Διαφοροποιημένη διδασκαλία = Οι τομείς στους οποίους πραγματοποιείται η διαφοροποίηση είναι το **περιεχόμενο**, η **διαδικασία** και τα **προϊόντα μάθησης**. Σε αντίθεση με την παραδοσιακή διδασκαλία, η οποία απευθύνεται σε έναν υποτιθέμενο “μέσο” μαθητή με το ίδιο για όλους υλικό και τον ίδιο τρόπο αξιολόγησης, στη διαφοροποιημένη διδασκαλία χρησιμοποιούνται, σε **μικρές ομάδες**, **υλικά διαβαθμισμένης δυσκολίας** και οι εκπαιδευτικοί κατά τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων λαμβάνουν υπόψη τους τις **πολλαπλές νοημοσύνες του Gardner**.★

Ανεστραμμένη διδασκαλία = Οι μαθητές μελετούν το επόμενο μάθημα μόνοι τους, στο σπίτι, συνήθως μέσα από **βίντεο που έχει προετοιμάσει ο καθηγητής** τους ή από **υλικό που έχει βρει διαθέσιμο**, και, ερχόμενοι στη σχολική τάξη, **εφαρμόζουν τις γνώσεις τους λύνοντας προβλήματα ή συμμετέχοντας σε δραστηριότητες εμπέδωσης**. Ο καθηγητής στηρίζει τους μαθητές εκεί ακριβώς που αντιμετωπίζουν δυσκολία. Ο ρόλος του μετατοπίζεται, από την παραδοσιακή διάλεξη στην καθοδήγηση, στη στήριξη και στην εξατομίκευση.

Οι τύποι νοημοσύνης κατά Γκάρντνερ

1. Γλωσσική – λεκτική (verbal – linguistic intelligence, language/word smart)
2. Λογική – μαθηματική (logical mathematical intelligence, number/reasoning/logic smart)
3. Οπτική – χωρική (visual – spatial intelligence, picture/space smart)
4. Ενδοπροσωπική (intra-personal intelligence, self smart)
5. Διαπροσωπική (inter-personal intelligence, people smart)
6. Μουσική (musical – rhythmic- harmonic intelligence, music smart)
7. Σωματική – κιναισθητική (bodily - kinesthetic intelligence, body smart)
8. Φυσιολογική – νατουραλιστική (naturalistic intelligence, nature smart)
9. Υπαρξιακή – φιλοσοφική (existential intelligence)

Παράδειγμα: Γλωσσική νοημοσύνη

Εργαλεία

- Δημιουργική γραφή
- Δημόσιος λόγος
- Χιούμορ, ανέκδοτα, αινίγματα...
- Αυτοσχεδιαστική ομιλία
- Τήρηση ημερολογίου – εφημερίδα
- Ποίηση
- Ανάγνωση
- Αφήγηση – δημιουργία ιστορίας
- Λεκτική αντιπαράθεση
- Μελέτη – ανάλυση λεξιλογίου, ετυμολογία
- κλπ.

• Γλώσσα – Λογοτεχνία (Αρχαία – Νέα)

- Χαρτογράφηση εννοιών - Εννοιολογικός χάρτης (μια κεντρική έννοια γύρω από την οποία αναπτύσσεται δίκτυο δευτερευόντων νοημάτων για ενίσχυση κατανόησης)
- Η συνέχεια ή το επόμενο επεισόδιο μιας ιστορίας – αλλαγή τέλους (γενικά δημιουργική γραφή)
- Άσκηση στην περιγραφή συναισθήματος, κατάστασης, αντικειμένου (και μετά εικόνα, μουσική)
- Γραφή ιστορίας ή αφήγηση από διάφορα ερεθίσματα (μουσική, εικόνα, φύση, κλπ.)
- Σταυρόλεξα – γρίφοι
- Η λέξη της ημέρας (λεκτική διερεύνηση)
- Αυτοσχεδιασμός σε προφορικό ή γραπτό λόγο
- κλπ.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

α) Πότε θα διδάξω το αυτοτελές λογοτεχνικό και ποιο βιβλίο θα επιλέξω;

β) Πώς θα το διδάξω, ποια μέθοδο θα ακολουθήσω;

γ) Πώς θα αξιολογήσω τους μαθητές /τριές μου;

Όλα τα παραπάνω ερωτήματα είναι αλληλεξαρτώμενα και οι απαντήσεις τους βασίζονται στη φιλοσοφία του νέου ΠΣ.

Ξένα μυθιστορήματα

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

- Λουίς Σεπούλβεδα: «Ιστορία ενός γάτου που έμαθε σε ένα γλάρο να πετάει»
- Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ: «Ο μικρός πρίγκιπας»
- Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ
- Ρίτσαρντ Μπαχ: «Ο γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον»
- Τζορτζ Όργουελ: «Η φάρμα των ζώων», «1984»
- Τζων Στάινμπεκ: «Άνθρωποι και ποντίκια»
- Μισέλ Τουρνιέ: Παρασκευάς ή η πρωτόγονη ζωή

- Μολιέρος: «Ο Αρχοντοχωριάτης»
- Τζίλιαν Μπράντσοου: «Ο άνθρωπος που μετρούσε την άμμο»
- Ντάρελ Τζέραλντ: «Η οικογένειά μου και άλλα ζώα» (απόσπασμα)
- Τζερόμ Τζερόμ, Τρεις άντρες σε μια βάρκα (χώρια ο σκύλος) (απόσπασμα)
- Μπ. Μπρεχτ: «Αντιγόνη» (Αρχαία)
- Ζαν Ανούιγ: «Αντιγόνη» (Αρχαία)
- Μίκα Βαλτάρι: «Ιωάννης Άγγελος» (Ιστορία)
- Τζόρτζιο Βαζάρι: «Τρεις καλλιτέχνες της αναγέννησης» (Ιστορία)

Διηγήματα ξένα

- Λευκάδιος Χερν: «Όλεθρος», «Μπουτιμάρ»
- Όσκαρ Ουάιλντ: «Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας» κ.ά. (από το «Ο κήπος με τις ροδιές»)
- Λέων Τολστόι: «Ο αιχμάλωτος του Καυκάσου»
- Ουίλιαμ Σαρογιάν: «Οι ροδιές»

Ποίηση - Διηγήματα

- **Ποίηση**
- Γιώργος Σεφέρης: «Μυθιστόρημα»
- Οδυσσέας Ελύτης: «Άξιον Εστί»
- Γιάννης Ρίτσος: «Ρωμιοσύνη», «Επιτάφιος», «Ισμήνη»
- Κ. Π. Καβάφης: «Ποιήματα»
- **Διηγήματα**
- Αλέξ. Παπαδιαμάντης: «Φόνισσα» (νουβέλα)
- Γ. Βιζυηνός: «Το μόνον της ζωής του ταξείδιον»
- Αντ. Σαμαράκης: «Ζητείται ελπίς»
- Μάνος Κοντολέων: «Το ταξίδι που σκοτώνει» (κάποια διηγήματα)
- Δήμητρα Μακρυνιώτη: «Τάξε μου» (κάποια διηγήματα)

Κλασικά μυθιστορήματα

- Κων/νος Θεοτόκης: «Η τιμή και το χρήμα»
 - Γρ. Ξενόπουλος: «Στέλλα Βιολάντη»
 - Νίκος Καζαντζάκης: «Ασκητική», «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά», «Αναφορά στον Γκρέκο», «Καπετάν Μιχάλης»
 - Διδώ Σωτηρίου: «Ματωμένα Χώματα», «Οι νεκροί περιμένουν», «Κατεδαφιζόμεθα», «Επισκέπτες»
 - Ηλίας Βενέζης: «Το νούμερο 31328, «Αιολική γη»
 - Στο. Μυσιβήλης: «Η ζωή εν τάφω»
 - Μαργ. Λυμπεράκη: «Τα Ψάθινα καπέλα»
 - Δημ. Χατζής: «Το τέλος της μικρής μας πόλης»
 - Πην. Δέλτα «Στα μυστικά του βάλτου», «Ο μάγκας»
 - Κοσμάς Πολίτης: «Eroica»,
 - Μεν. Λουντέμης «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα»
 - Άγγ. Τερζάκης: «Ταξίδι με τον Έσπερο»
 - Λιλή Ζωγραφου: «Η αγάπη άργησε μια μέρα»
-
- Δημήτρης Χατζής, «Διπλό Βιβλίο»
 - Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, «Αστροφεγγιά»

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

- Πέτρος Μάρκαρης: «Ληξιπρόθεσμα δάνεια»
- Ιωάννα Καρυσιάνη: «Η μικρά Αγγλία»
- Μαρία Κακαβογιάννη: «Πικρό μέλι στα χείλη»
- Μάνος Κοντολέων: «Γεύση πικραμύγδαλου», «Το ταξίδι που σκοτώνει»
- Φρέντυ Γερμανός: «Γυναίκα από βελούδο», «Μεσημβρινή ανάπαυσις», «Καλά, εσύ μετακόμισες νωρίς...»
- Έλενα Ακρίτα: «Οικογενειακό τραπέζι»
- Κίρα Σίνου: «Το ασημένιο μενταγιόν», «Ο τελευταίος βασιλιάς της Ατλαντίδας»
- Φιλώ Χαϊδεμένου: «Τρεις αιώνες μια ζωή»

Μυθιστορήματα ελληνικά σύγχρονα

- Βασίλης Παπαθεδώρου: «Στη Διαπασών», «Το ημερολόγιο ενός δειλού», «Οι εννέα Καίσαρες»
- Άλκη Ζέη: «Η Κωνσταντίνα και οι αράχνες της», «Ο ψεύτης παππούς», «Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου», «Το καπλάνι της βιτρίνας», «Με μολύβι φάμπερ νούμερο δύο»
- Μαρούλα Κλιάφα «Ο δρόμος για τον παράδεισο είναι μακρύς», «Μια μπαλάντα για τη Ρεβέκκα»
- Τούλα Τίγκα: «Η εποχή των υακίνθων»
- Σοφία Παράσχου: «Το Παιδί της καρδιάς»
- Ευγένιος Τριβιζάς, Τα μαγικά μαξιλάρια, Η τελευταία μαύρη γάτα,
- Φίλιππος Μανδηλαράς: «Κάπου να ανήκεις»
- Σοφία Νικολαΐδου: «Χορεύουν οι ελέφαντες»
- Αγγελική Δαρλάση: «Το παλιόπαιδο», «Όταν έφυγαν τ' αγάλματα»
- Λότη Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου: «Στο τιμεντένιο δάσος»
- Ευγενία Φακίνου: «Αστραδενή»
- Άρης Φακίνος: «Το κάστρο της μνήμης»
- Ρέα Γαλανάκη: «Ο βίος του Ισμαήλ Φερικ Πασά»
- Ισμήνη Καπάνταη: «Απειρωτάν και Τούρκων»
- Γιάννης Ατζακάς: «Θολός βυθός»

Κριτήρια επιλογής του μυθιστορήματος

Πρώτα-πρώτα, τίθεται το ζήτημα της επιλογής του κειμένου:

- Να αρέσει κυρίως σε μένα ή στην τάξη;
- Να είναι παλαιότερο ή νεότερο/σύγχρονο;
- Δύσκολο ή «εύκολο»;
- Πολυσέλιδο ή λιγότερο εκτεταμένο;
- Έλληνα ή ξένου συγγραφέα;
- Εντός ή εκτός του «λογοτεχνικού κανόνα»; Και αν είναι πολύ σύγχρονο και, άρα, αναγκαστικά εκτός «λογοτεχνικού κανόνα», με ποια κριτήρια το αξιολογούμε για τον συγκεκριμένο σκοπό;
- Ποια θέματα ενδιαφέρουν περισσότερο τους μαθητές και τις μαθήτριές μου, ώστε να εμπλακούν και να ανταποκριθούν;
- Ποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά θα ήθελα να έχει, ώστε να τα αξιοποιήσω στη διδασκαλία (ποικιλία σε χαρακτήρες, ενδιαφέρουσα πλοκή, σκηνές, διαλόγους, συγκρούσεις, να προσφέρεται για πραγματοποίηση δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής, διακαλλιτεχνικής προσέγγισης, δραματοποίησης και άλλων θεατρικών δραστηριοτήτων);

Κατά τον σχεδιασμό της διδασκαλίας αυτοτελούς, εκτενούς έργου τίθενται επίσης και άλλα συναφή ερωτήματα, όπως γιατί επιλέγουμε ένα συγκεκριμένο βιβλίο, ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία προσεγγίζουμε το ολόκληρο, εκτενές έργο; Η επιλογή ενός βιβλίου για σχολική διδασκαλία ασφαλώς συνδέεται με τα ενδιαφέροντα και την ηλικία των μαθητών/τριών, τις αναπαραστάσεις τους, το θέμα ή τα θέματα που πραγματεύεται το κείμενο, τα στοιχεία διακειμενικότητας που ενυπάρχουν σ' αυτό, τους στόχους που θέτουμε και πολλά άλλα που οφείλει ο εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του για να σχεδιάσει και να προγραμματίσει τη διδασκαλία του, η οποία μπορεί να εκτείνεται έως 15 με 20 διδακτικές ώρες.

Η επιλογή του βιβλίου

- Πρέπει να συνδέεται με τη δημιουργία κινήτρου για την ανάγνωσή του

Τα θέματα:

- να αφορούν στη ζωή των παιδιών
- να εμπλουτίζουν τα ενδιαφέροντά τους
- να παρουσιάζονται με ελκυστικό τρόπο
- να προκαλούν τη σκέψη και τη συζήτηση

Αξίζει αν...

- Είναι κλασικό που συνεχίζει να έχει νόημα σήμερα για τους μαθητές
- Είναι καλογραμμένο και δυνατό σε πεδία όπως:
 - χαρακτήρες,
 - πλοκή,
 - οπτική γωνία,
 - διάλογοι,
 - συγκρούσεις.
- Περιλαμβάνει ένα οικουμενικό θέμα που μπορεί να έχει διαθεματικότητα, παρωθητικό «σήμερα», αξιομνημόνευτο «αύριο».
- «Συνομιλεί» με τα μαθητικά ενδιαφέροντα, τις αγωνίες, τα κοινωνικά ζητήματα. (Πρέπει οι εκπαιδευτικοί να ανακαλύψουν τον τρόπο, ώστε οι μαθητές να συνδέσουν το έργο με τη ζωή τους).
- Αποτελεί παράδειγμα για ένα είδος ύφους ή γραφής.
- Ανταποκρίνεται στο επίπεδο των παιδιών (ή ελαφρώς πάνω ή κάτω από τον μέσο όρο του αναγνωστικού επιπέδου τους).
- Υποστηρίζει τους μαθησιακούς στόχους του ΑΠΣ.

Διαλέξτε ένα έργο που να ταιριάζει στην ηλικία τους (αναπτυξιακά σημαίνουν)

- Η επιλογή έργου δεν είναι απλή υπόθεση.
- Οι μαθητές έχουν πολλές διαφορές, αλλά ένα κοινό: την ηλικία και το αναπτυξιακό στάδιο. Αυτό είναι σημαντικό σημείο εκκίνησης για την επιλογή βιβλίου.
- Π.χ. στην **Α΄ Γυμνασίου** ενδιαφέρονται για διαπραγμάτευση με τη δυναμική της εξουσίας μέσα στις παρέες τους.
- Στη **Β΄ Γυμνασίου** αρχίζουν να καταλαβαίνουν την έννοια της κοινωνίας και της κριτικής των δομών και των παραδόσεων εντός της.
- Αν το βιβλίο ασχολείται με τέτοια θέματα, που θα αλληλεπιδράσουν με τα ερωτήματα που αντιμετωπίζουν, τότε κάθε αναγνώστης στην αίθουσα θα κερδίσει από την εμπειρία.

Χρήσιμες συμβουλές:

Αφήστε τους μαθητές να διαβάσουν όλο το βιβλίο πριν περάσετε στην ανάλυση

Φτιάξτε ημερολόγιο βημάτων (π.χ. 10-25 σελίδες για κάθε μέρα)

Ελευθερώστε χρόνο για διάβασμα στην τάξη (οι μαθητές τελειώνουν το διάβασμα στο σπίτι)

Επιτρέψτε να διαβάσουν και πιο μπροστά (το ημερολόγιο το μίνιμουμ)

Ενθαρρύνετε να σημειώνουν παρατηρήσεις ενώ διαβάζουν - Να δίνουν προσοχή στις σκέψεις τους (απεξάρτηση από τις ερωτήσεις του δασκάλου)

Φτιάξτε μικρές ομάδες δραστηριοτήτων που οδηγούν σε βαθύτερη κατανόηση και αλληλεπίδραση

- Κάποιοι μαθητές θα απολαύσουν τη **μοναχική ανάγνωση**. Άλλοι θα ευεργετηθούν από τη **δυνατή ανάγνωση** με κάποιο **ταίρι**.
 - Προσφέρετε πρόσβαση σε **ακουστικά βιβλία** (αν είναι εφικτό), που κάνει μεγάλη διαφορά για όσους το χρειάζονται περισσότερο.
 - Φτιάξτε **μικρές ομάδες**, που διευκολύνουν τον εκπαιδευτικό, που διαβάζουν δυνατά και προχωρούν μαζί.
- Έτσι, εστιάζουμε, κυρίως, στο να καταλάβουμε τι διαδραματίζεται και μοιραζόμαστε ερωτήματα ή αντιδράσεις, παρά αναλύουμε.

Πρέπει να δημιουργήσουμε ένα αναγνωστικό περιβάλλον, όπου όλοι οι μαθητές θα συμμετέχουν στη συζήτηση.

Δημιουργήστε διαφορετικά μονοπάτια για την πρόσβαση κάθε μαθητή στο βιβλίο. Αφήστε τους να διαλέξουν τη μέθοδο που θα το κάνουν.

Επιλέγω να το διαβάσω μόνος μου και έρχομαι έτοιμος για συζήτηση.

Επιλέγω να το διαβάσω με κάποιον άλλον και το συζητώ μαζί του καθώς διαβάζουμε.

Επιλέγω να το διαβάσουμε δυνατά με τον καθηγητή σε μικρή ομάδα.

Επιλέγω να ακούσω το κείμενο.

Αναγκαία η προετοιμασία:

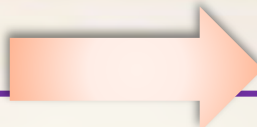
- Αισθητική, πολιτιστική, κοινωνική
- Για κέντρισμα ενδιαφέροντος
- Υλικό γύρω από το θέμα, τα πρόσωπα, τις τεχνικές ή, ίσως, αποσπάσματα από το κείμενο
- Στις τεχνικές περιλαμβάνονται: η διάκριση ιστορίας-αφήγησης, οι δρώντες και οι ρόλοι τους, η διάκριση του χρόνου στην αφήγηση κ.λπ.
- Σε γενικότερο επίπεδο, θα μπορούσε ο εκπαιδευτικός να μιλήσει για δικά του διαβάσματα.

Αν επιλεγεί η ανάγνωση στο σπίτι (με αναγνωστικές οδηγίες), εκτός από ένα λογικό χρονικό περιθώριο για να διαβαστεί, καλό είναι να υπάρχει προτροπή για «**Ημερολόγιο Ανάγνωσης**» (συναισθήματα, σκέψεις που προκλήθηκαν κατά την ανάγνωση).

Ενδιαφέρει η διαδικασία, όχι, απλώς, το αποτέλεσμα.

Αν επιλεγεί η ανάγνωση στο σχολείο, παρέχουμε σαφείς αναγνωστικές οδηγίες για μεθοδική παρατήρηση.

- Από πριν, με καθοδηγητικό **Ερωτηματολόγιο** ή ένα **Σχεδιάγραμμα-Σκελετό** με βασικά στοιχεία για την κατανόηση του κειμένου (π.χ. το ιστορικό πλαίσιο, αν χρειάζεται).
- Ο Σκελετός μπορεί να συνδυάζεται με **ερωτήσεις**.
- Χρήσιμα είναι τα «**Φύλλα εργασίας**», όπου ζητούμε συγκεκριμένες απαντήσεις επί του κειμένου και ελέγχουμε το επίπεδο επικοινωνίας των μαθητών με το κείμενο.
- Καλό είναι να διαβάζεται το βιβλίο με **Φύλλο Εργασίας**, για την πρόσληψη και σταδιακή μύηση στο λογοτεχνικό φαινόμενο.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ενδεικτικά)

Ποιο είναι το θέμα του βιβλίου;

Ποιοι οι κυριότεροι χαρακτήρες;

Πού και πότε διαδραματίζεται η ιστορία;

Ποιος αφηγείται;

Ποια είναι τα κύρια γεγονότα και με ποια χρονική σειρά παρουσιάζονται; Ακολουθούν τη φυσική ροή του χρόνου ή έχουμε αναδρομές στο παρελθόν;

Σε ποια σημεία υπάρχουν συγκρούσεις;

Πώς σας φάνηκε ο τρόπος γραφής του συγγραφέα (τη γλώσσα, το λεξιλόγιο) Σας άρεσε το τέλος του βιβλίου;

Αν όχι, ποιο τέλος θα προτεινάτε;

Ποιοι χαρακτήρες εμφανίζονται στο κείμενο; (γιατί)

Ποιοι χαρακτήρες λείπουν ή αποσιωπώνται; (γιατί)

Ποιοι παρουσιάζονται με θετικό και ποιοι με αρνητικό τρόπο; (γιατί)

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστών σε σχέση με τη σωματική τους εμφάνιση, το φύλο, την εθνικότητά τους, την οικογενειακή και οικονομική τους κατάσταση κ.ά.;

Ποιες είναι οι προθέσεις του συγγραφέα;

Ποια μηνύματα θέλει να μεταφέρει

Πώς θέλει να αντιδράσει ο αναγνώστης του

Κατά τον σχεδιασμό ο/η διδάσκων/ουσα προσδιορίζει με ακρίβεια τις φάσεις ανάγνωσης (πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ανάγνωση) και τον διδακτικό χρόνο που χρειάζεται ανά ώρα ή δίωρο. Επίσης, είναι αναγκαίο να αποφασίσει από πριν ποια αποσπάσματα θα διαβαστούν στην τάξη και ποια θα διαβάσουν στο σπίτι, ώστε να ενισχύει συνεχώς το αναγνωστικό ενδιαφέρον των μαθητών/τριών. Σημαντική για την πορεία της διδασκαλίας είναι η επιλογή των δραστηριοτήτων και των ερωτήσεων που θα καλούνται οι μαθητές/τριες να απαντήσουν, ώστε να παραμένει το ενδιαφέρον τους ζωντανό. Γι' αυτό ο/η διδάσκων/ουσα είναι σημαντικό να εναλλάσσει τις δραστηριότητες σε κάθε διδασκαλία. Οι ερωτήσεις εμβάθυνσης στο κείμενο (δομή και θέματα), οι γλωσσικές ή αφηγηματικές ασκήσεις, οι διαθεματικές και οι διακαλλιτεχνικές μπορούν να συνδυαστούν με δραστηριότητες θεατρικής έκφρασης και δημιουργικής γραφής. Με αυτόν τον τρόπο η διδασκαλία αποκτά το στοιχείο της έκπληξης και καθιστά το μάθημα παιγνιώδες και ενδιαφέρον. Οι δραστηριότητες και οι ερωτήσεις θα μπορούσαν να δίνονται υπό τη μορφή φύλλων εργασίας στις ομάδες, ώστε οι μαθητές/τριες να έχουν έναν οδοδείκτη για την εργασία τους που τους προσδιορίζει τους χρόνους εργασίας και τα παραδοτέα τους.

Δεν ασχολούμαι πάνω από 3 βδομάδες

Σημαντική για την πορεία της διδασκαλίας είναι και η αποτίμηση των αποτελεσμάτων κάθε φορά. Η συμμετοχή των μαθητών/τριών στις δραστηριότητες, οι απαντήσεις στις ερωτήσεις από τις ομάδες των μαθητών/τριών, η ενεργητική και συνεργατική τους στάση μέσα στην ομάδα, οι αναγνωστικές και δημιουργικές τους δεξιότητες είναι μερικές από τις παραμέτρους που οφείλει να λάβει υπόψη του ο/η εκπαιδευτικός για την αξιολόγηση των μαθητών/τριών, ώστε να μπορεί να τους ανατροφοδοτήσει θετικά και να τους βοηθήσει να εξελιχθούν κατά την διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Είναι σημαντικό ο/η διδάσκων/ουσα μέσα από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων να επιστρέφει από το μερικό στο όλον και το μερικό να γίνεται κτήμα της τάξης.

ΟΔΗΓΟΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Ταυτότητα βιβλίου (τίτλος, συγγραφέας, χώρα, μεταφραστής, λογοτεχνικό γένος, κειμενικό είδος, εκδοτικός οίκος, χρονολογία συγγραφής, έκδοσης)

Παρουσίαση – Κριτική (βιογραφικό συγγραφέα, υπόθεση έργου, τοποθέτηση στο κοινωνικό/ιστορικό περιβάλλον, δρώντα πρόσωπα, θεματικά στοιχεία, δράση – πλοκή, αφηγηματικές τεχνικές, υφολογικοί τρόποι, ατμόσφαιρα, κοσμοθεωρία, συνολική αποτίμηση, γενικό σχόλιο)

Δημιουργικές δραστηριότητες

Δεξιότητες που καλλιεργούμε

- Τεκμηριωμένη προσωπική άποψη (αρέσκεια / απαρέσκεια)
- Αξιολόγηση ερμηνευτικής προσέγγισης (δικής τους / συμμαθητών)
- Αναγνώριση των πολιτιστικών στοιχείων / ιστορικότητας κειμένου (χρόνος, χώρος, ιστορικά γεγονότα, οπτική γωνία συγγραφέα)

• Αναγνώριση των συμβάσεων και τεχνικών των λογοτεχνικών ειδών.★

- Αναγνώριση της μυθοπλαστικής επέμβασης της λογοτεχνίας (λ.χ. στο *ιστορικό μυθιστόρημα*: διάκριση από πραγματικά γεγονότα).
- Μετουσίωση και μεταφορά των συναισθημάτων που τους προκαλεί μια λογοτεχνική ανάγνωση σε νέο έργο κάθε είδους: πεζό, ποιητικό, δοκιμιακό, εικαστικό, μουσικό, δραματικό.

Σημαντική η σύνδεση με τη γραφή:

- Όχι μόνον εργασίες, αλλά και *δημιουργική γραφή*

Εξοικείωση με όλα τα είδη ανάγνωσης:

- Φωναχτή
- Σιωπηλή
- Δημόσια
- Ιδιωτική
- Ομαδική
- Ατομική
- **Συν-ανάγνωση** = 1) συνεξέταση / σύγκριση / συνδυαστική μελέτη λογοτεχνικών κειμένων με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. 2) Η ανάγνωση του ίδιου κειμένου από μια κοινότητα αναγνωστών (π.χ. σχολική τάξη, Λέσχη Ανάγνωσης κ.λπ.) με στόχο τη συζήτηση γύρω από την αναγνωστική τους εμπειρία. Σε αυτή την περίπτωση, οι αναγνώστες του ίδιου κειμένου καλούνται *συναναγνώστες*.
- **Ανάγνωση ύστερα από προτροπή / ανάθεση**
- **Δραματοποιημένη**

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Οι αφηγηματικές τεχνικές σχετίζονται

- α) με τον αφηγητή, την υπόστασή του μέσα στο κείμενο, τις σχέσεις αφηγητή-προσώπων, την οπτική γωνία του,
- β) τη δομή της αφήγησης, τον χρόνο, τον χώρο
- γ) τη ρηματική άρθρωση της αφήγησης, τις συμβάσεις της.

Σε κάθε λογοτεχνικό κείμενο η αφηγηματολογία προσπαθεί να απαντήσει σε τρεις ερωτήσεις:

- ποιος αφηγείται,
- τι αφηγείται,
- πώς αφηγείται.

Οι απαντήσεις σ' αυτά τα ερωτήματα οδηγούν στην αναζήτηση των αφηγηματικών τεχνικών του κειμένου. Ο στόχος είναι η καθοδήγηση των μαθητών να ανακαλύψουν τα μυστικά της πλοκής.

Οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίσουν τον αφηγητή και να τον διακρίνουν από τον συγγραφέα.

Να διερευνήσουν ποιος μιλάει στην ιστορία (φωνή), δηλαδή τη σχέση αφηγητή – ιστορίας με βάση τα δύο κριτήρια κατά τον Genette, τη συμμετοχή και το αφηγηματικό επίπεδο.

Να επισημάνουν ποιος βλέπει στην ιστορία (εστίαση) και σε ποιον εστιάζει.

Να εντοπίσουν τις τεχνικές που αφορούν στα τρία χρονικά επίπεδα (σειρά, διάρκεια, συχνότητα) στα οποία οργανώνεται ο αφηγηματικός λόγος, μέσα από τον οποίο πραγματώνεται η ιστορία.

Παράδειγμα: τυπικά, τα comics αποτελούνται από διαδοχικές εικόνες, μεταξύ των οποίων υπάρχει αφηγηματική αλληλουχία, καθώς και από κείμενο, το οποίο μπορεί να λειτουργεί περιγραφικά (συνήθως ως πλαίσιο κειμένου), να αναπαριστά τα λόγια και τις σκέψεις των χαρακτήρων (συνήθως σε μπαλόνι ή συννεφάκι), ή να αναπαριστά ήχους. Ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου καθιστά τα comics κατεξοχήν παράδειγμα πολυτροπικότητας.

(umor-literacy.eu/mediawiki/index.php/Κατηγορία:Κόμιξ/Γελοιογραφίες)
(https://archeia.moec.gov.cy/sm/281/glossario_logo_oron_anath.pdf)

Οι αφηγηματικοί τρόποι ως μέρος των αφηγηματικών τεχνικών

Τόσο στο ποιητικό, όσο και στο πεζό κείμενο ο λογοτέχνης έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει διαφορετικούς αφηγηματικούς τρόπους. Οι αφηγηματικοί τρόποι εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των αφηγηματικών τεχνικών. Οι βασικότεροι αφηγηματικοί τρόποι είναι:

- Η διήγηση
- Η περιγραφή
- Ο διάλογος
- Η αφήγηση
- Ο εσωτερικός μονόλογος
- Ο ελεύθερος πλάγιος λόγος
- Η μίμηση
- Η εγκιβωτισμένη αφήγηση
- Τα σχόλια

(<https://filologiko.edu.gr/>)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Σύμβαση και τέχνη είναι έννοιες σύμφυτες: είναι αδύνατον να υπάρξει καλλιτεχνικό έργο χωρίς συμβάσεις. Στο θέατρο, για παράδειγμα, θεωρούμε όλοι απόλυτα φυσικό να στρέφονται γενικά οι ηθοποιοί προς το κοινό· ή να μαθαίνουμε τις σκέψεις ενός προσώπου, επειδή το τελευταίο τις εξωτερικεύει στη σκηνή, σαν να μονολογούσε (ενώ δεν υπάρχει κανένας προφανής λόγος γι' αυτό). Παρόμοια είναι και η περίπτωση του εσωτερικού μονολόγου στη λογοτεχνία· ή του λεγόμενου «παντογνώστη αφηγητή», ο οποίος μπορεί και εισχωρεί στο νου όλων των ηρώων ενός μυθιστορήματος. Τα παραδείγματα είναι κυριολεκτικά ατελείωτα.

Σε ένα λογοτεχνικό κείμενο ειδικότερα, οι συμβάσεις είναι δυνατόν να συνδέονται με ζητήματα μορφής, περιεχομένου, ύφους, τεχνικής κ.λπ. Κάθε εποχή, είδος, έργο ή σύνολο έργων, συγγραφέας ή ομάδα συγγραφέων έχει τις δικές του χαρακτηριστικές συμβάσεις, με βάση τις οποίες πολλές φορές ορίζεται ή αναγνωρίζεται. Οι ομηρικές μεταφορές, ο χωρισμός ενός κειμένου σε μέρη και κεφάλαια, η ομοιοκαταληξία, η συνήθης εναρκτήρια αλλά και η καταληκτική φράση των παραμυθιών («μια φορά κι έναν καιρό...», «...και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα») είναι όλα συμβάσεις.

(http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/4716/Lexiko-Logotechnikon-Oron-Gymnasiou-Lykeiou_html-apli/index16.htm)

Πριν από τη διδασκαλία του αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου, καλό θα ήταν να δοθούν ένα **Φύλλο Αξιολόγησης Ενδιαφερόντων** και ένα **Φύλλο Ανίχνευσης Μαθησιακής Προτίμησης**, στους/στις μαθητές/τριες, για τη διερεύνηση των **πρότερων αναγνωστικών εμπειριών** τους, των **θεματικών** που τους ενδιαφέρουν, την πιθανή εξοικείωσή τους με την **ομαδική εργασία** ή με τη **χρήση ΤΠΕ** και για να αξιοποιήσουμε τα «**Στυλ Μάθησης**» ή/και τις «**Πολλαπλές Νοημοσύνες**» του Garner.

Ειδικά, τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, σε πολλές περιπτώσεις, παρουσιάζουν μειωμένες λεκτικές, αισθητηριακές ή ακουστικές δεξιότητες. Επομένως, μπορούν να επωφεληθούν από συγκεκριμένους τρόπους μάθησης.

Το Φύλλο Αξιολόγησης Ενδιαφερόντων

Φύλλο Αξιολόγησης ενδιαφερόντων με βάση το μάθημα της Λογοτεχνίας

ΟΝΟΜΑ:

ΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ:

ΜΑΘΗΜΑ: Λογοτεχνία

Συμπλήρωσε τις ακόλουθες προτάσεις:

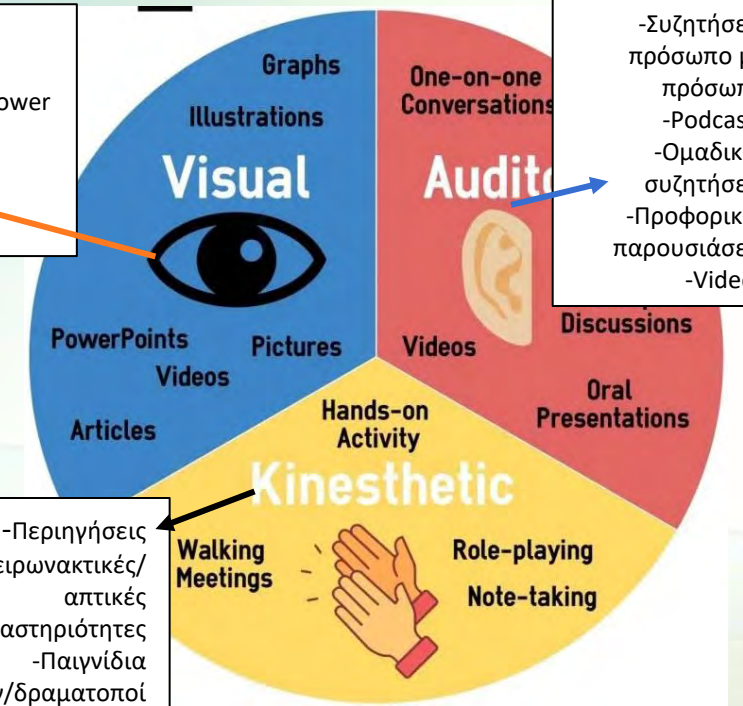
1. Στον ελεύθερο χρόνο μου προτιμώ να
2. Στο ελεύθερό μου χρόνο διαβάζω μερικές φορές λογοτεχνικά βιβλία ΝΑΙ_ ΟΧΙ
3. Στο δημοτικό σχολείο είχα αναλάβει να διαβάσω ολόκληρο λογοτεχνικό βιβλίο ως εργασία (π.χ. συμμετείχα σε όμιλο φιλιαναγνωσίας) ΝΑΙ _ ΟΧΙ
4. Στο δημοτικό σχολείο συνήθως διάβαζα λογοτεχνικά κείμενα μόνο στο μάθημα μαζί με τον/την δάσκαλο/α μου ΝΑΙ _ ΟΧΙ
5. Καταλαβαίνω εύκολα τα λογοτεχνικά κείμενα όταν τα διαβάζω μόνος/ μόνη μου ΝΑΙ _ ΟΧΙ
6. Μου αρέσει να διαβάζω λογοτεχνικά κείμενα ΝΑΙ _ ΟΧΙ
7. Μου αρέσει να ακούω να μου διαβάζουν λογοτεχνικά κείμενα ΝΑΙ _ ΟΧΙ
8. Αν έχεις διαβάσει ποτέ ένα λογοτεχνικό βιβλίο μπορείς να γράψεις τον τίτλο του και να σημειώσεις γιατί σου άρεσε;
9. Έχω συνηθίσει να δουλεύω σε ομάδες και να κάνω εργασίες μαζί με τους συμμαθητές μου ΝΑΙ_ΟΧΙ
10. Μου αρέσουν περισσότερο: τα ποιήματα, τα πεζά λογοτεχνικά κείμενα, τα παραμύθια, το κόμικ ή άλλο. Γράψε αυτό που προτιμάς:
11. Γνωρίζω να χρησιμοποιώ τους υπολογιστές για να κάνω μία εργασία ΝΑΙ _ ΟΧΙ
12. Θα μου άρεσε να μάθω να χρησιμοποιώ τους υπολογιστές για να κάνω μία εργασία ΝΑΙ _ ΟΧΙ
- 13 Ταξινόμησε τα θέματα που ακολουθούν από αυτό που θεωρείς για σένα πιο ενδιαφέρον / σημαντικό (βάλε τον αριθμό 1 στο πιο σημαντικό και φτάσε έως και το νούμερο 7), στο λιγότερο σημαντικό.

Φιλία	
Αγάπη	
Φόβος για τον Άλλον	
Παιχνίδι	
Φανταστικές περιπέτειες	
Εφηβεία	
Ήρωες πραγματικοί και φανταστικοί	

Μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα «Στυλ Μάθησης»

- Γραφικά
- Απεικονίσεις
- Παρουσιάσεις (Power Point)
- Videos
- Εικόνες
- Άρθρα

- Συζητήσεις πρόσωπο με πρόσωπο
- Podcasts
- Ομαδικές συζητήσεις
- Προφορικές παρουσιάσεις
- Videos

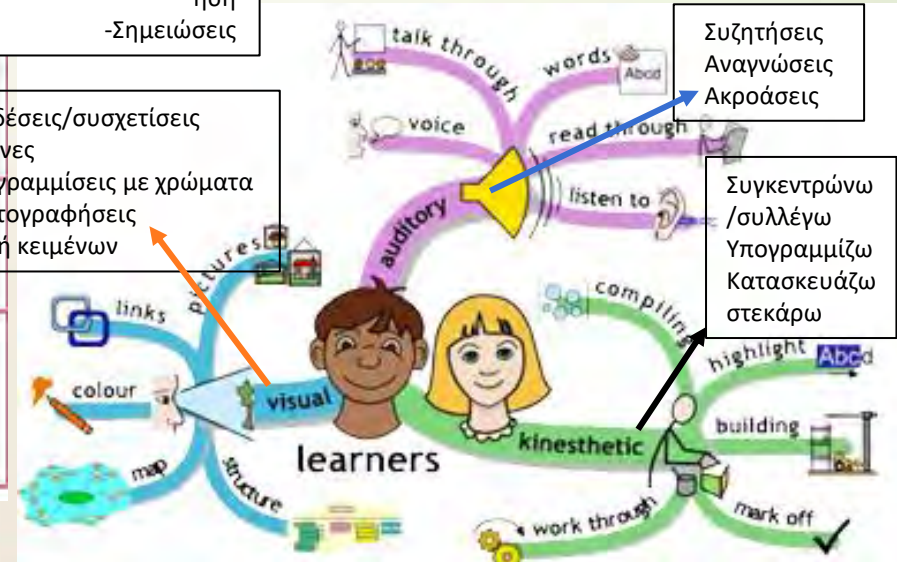

- Περιηγήσεις
- Χειρωνακτικές/απτικές δραστηριότητες
- Παιχνίδια ρόλων/δραματοποίηση
- Σημειώσεις

- Συνδέσεις/συσχετίσεις
- Εικόνες
- Υπογραμμίσεις με χρώματα
- Χαρτογραφίες
- Δομή κειμένων

- Συζητήσεις
- Αναγνώσεις
- Ακροάσεις

- Συγκεντρώνω/συλλέγω
- Υπογραμμίζω
- Κατασκευάζω στεκάρω

Οπτική Μάθηση	Ακουστική Μάθηση	Κιναισθητική Μάθηση
Προτιμούν τα οπτικά μέσα διδασκαλίας, κάνουν υπογραμμίσεις με πολλά χρώματα,	Καταγράφουν σε ακουστικά μέσα τις διαλέξεις και τις σημειώσεις της τάξης και στη συνέχεια τις ακούνε,	Μαθαίνουν όταν κάνουν πράγματα ή όταν αποτελούν μέρος αυτών,
κάθονται στις πρώτες θέσεις για να έχουν καλύτερη οπτική εικόνα,	θυμούνται λεπτομέρειες προσπαθώντας να «ακούσουν» προηγούμενες συζητήσεις,	είναι καλοί σε πειράματα χημείας ή φυσικής, σε αθλητικές δραστηριότητες και στην υποκριτική,
μελετούν απομονωμένοι, μακριά από λεκτικές ενοχλήσεις,	συμμετέχουν σε συζητήσεις μέσα στην τάξη,	μπορούν να ακούνε μουσική ενώ μαθαίνουν ή διαβάζουν,
κρατάνε σημειώσεις στη τάξη και γενικά οπτικοποιούν τις πληροφορίες προκειμένου να τις απομνημονεύσουν.	διαβάζουν δυνατά τις εργασίες τους.	μπορούν να επικεντρωθούν σε δύο διαφορετικά πράγματα ταυτόχρονα.

Παρακινήστε τον οπτικό τύπο:

- Να διαβάζει εικονογραφημένα βιβλία με πολλές εικόνες και φωτογραφίες
- Να σχεδιάζει εικόνες για να κατανοήσει μια λέξη ή ένα κείμενο
- Να χρησιμοποιεί κάρτες, διαφορετικές γραμματοσειρές και φωτεινά χρώματα στα κείμενα
- Να δημιουργεί σχεδιαγράμματα, νοητικούς και μνημονικούς χάρτες, διαγράμματα για την οργάνωση των ιδεών
- Να τονίζει τις λέξεις-κλειδιά και τις κύριες ιδέες με έναν υπογραμμιστή
- Να κοιτάζει πάντοτε τον ομιλητή για να μπορεί να διατηρεί την προσοχή του
- Να διαβάζει μόνος του, παρά με παρέα
- Να παρακολουθεί εποπτικά μέσα για τη διδασκαλία ενός νέου διδακτικού αντικειμένου
- Να δημιουργεί νοητικές αναπαραστάσεις

Ενθαρρύνετε τον ακουστικό τύπο:

- Να διαβάσει δυνατά όταν αυτό είναι δυνατόν
 - Να συζητάει για τις νέες πληροφορίες
 - Να του δίνετε προφορικές οδηγίες, έναντι των γραπτών
 - Να χρησιμοποιεί ηχητικά βιβλία για τη μελέτη των μαθημάτων
 - Να ηχογραφεί το μάθημα, ώστε να κατακτήσει τη γνώση από τη μετέπειτα αναπαραγωγή της
 - Να χρησιμοποιεί ήχους και μουσική στη μαθησιακή διαδικασία.
- ΠΡΟΣΟΧΗ! Οι δυνατοί ήχοι είναι πολύ πιθανό να τους αποσπάσουν
- Να επαναλαμβάνει λεκτικά λέξεις που θέλετε να θυμάται, όπως ημερομηνίες, λέξεις-κλειδιά, σημαντικά γεγονότα
 - Να μελετά με παρέα, ώστε να επωφελείται από την λεκτική επανάληψη των νέων πληροφοριών

Προτρέψτε τον κιναισθητικό τύπο:

- Να κινείται την ώρα της μελέτης, εφόσον δεν ενοχλεί τους γύρω του
- Να επαναλαμβάνει λέξεις ή γεγονότα με χειρονομίες
- Να σχεδιάζει νοητικούς χάρτες και διαγράμματα
- Να υπογραμμίζει τις κύριες ιδέες και τα σημαντικά γεγονότα στα κείμενα
- (Στο σπίτι) Να μελετά σε διάφορες στάσεις και σε διάφορα σημεία του
- (Στο σπίτι) Να κάνει συχνά διαλείμματα, που περιλαμβάνουν κίνηση
- Να γράφει τις σημαντικές λέξεις-κλειδιά

Προσδιορισμός του κυριάρχου προφίλ νοημοσύνης

Βήμα 1. Ερωτηματολόγιο

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΜΟΥ

γίες: Διαβάστε πρώτα κάθε φράση. Κυκλώστε τον αριθμό των φράσεων που νομίζετε ότι γράφουν καλύτερα τον χαρακτήρα σας. Στη συνέχεια, μετρήστε τις επισημασμένες απαντήσεις και αχωρήστε το αποτέλεσμα.

Νοημοσύνη: Σωματικο-κιναισθητική

1. Μου αρέσει να δημιουργώ (να χτίζω και να πραγματοποιώ διαφορετικά πράγματα).
2. Απολαμβάνω μαθήματα φυσικής αγωγής.
3. Προτιμώ την κίνηση από το να κάθομαι.
4. Μου αρέσει να επισκευάζω ή να αποσυναρμολογώ πράγματα.
5. Μπορώ να εκτελέσω κινήσεις που απαιτούν ευελιξία και επιδεξιότητα.

Νοημοσύνη: Χωρική

1. Μπορώ να ζωγραφίσω διαφορετικά πράγματα που εγείρουν το μυαλό μου
2. Έχω προτίμηση στα μαθήματα τέχνης.
3. Έχω τη δυνατότητα να παρατηρώ λεπτομέρειες (σχήματα, χρώματα, φιγούρες).
4. Χρειάζομαι φωτογραφίες για να καταλάβω καλύτερα τα πράγματα.
5. Προσανατολίζομαι εύκολα.

Νοημοσύνη: Λογικο-μαθηματική

1. Μου αρέσει να παίζω και να λύνω παζλ και παιχνίδια λογικής.
2. Μου αρέσει να ξέρω πώς λειτουργούν τα πράγματα.
3. Είμαι καλός/ή στα μαθηματικά
4. Μου αρέσει να χρησιμοποιώ τον υπολογιστή μου (PC) για να παίζω και να κάνω διαφορετικά πράγματα.
5. Είμαι καλός στην εξεύρεση λύσεων προβλημάτων

Νοημοσύνη: Μουσική

1. Μου αρέσει να ακούω μουσική
2. Μπορώ να παίζω ένα μουσικό όργανο.
3. Μπορώ να θυμηθώ μια μουσική ή διαφορετικές μελωδίες.
4. Μπορώ να ξεχωρίσω τους ήχους διαφορετικών μουσικών οργάνων.
5. Μου αρέσει να τραγουδάω

E. Νοημοσύνη: Φυσιοκρατική-Επιστημονική

1. Λατρεύω τα ζώα
2. Μου αρέσει να περπατάω στο δάσος
3. Προστατεύω το περιβάλλον (κάνω ανακύκλωση)
4. Μου αρέσει να βλέπω επιστημονικές ταινίες .
5. Μου αρέσει να παίζω σε ανοιχτό χώρο.

F. Νοημοσύνη: Διαπροσωπική

1. Έχω πολλούς φίλους (τέσσερις ή περισσότερους)
2. Οι φίλοι μου μοιράζονται τα προβλήματά τους μαζί μου.
3. Μου αρέσουν τα ομαδικά αθλήματα και τα ομαδικά παιχνίδια. .
4. Μου αρέσει να κάνω χάρες για άλλους ανθρώπους.
5. Μπορώ εύκολα να μαντέψω τη διάθεση των άλλων ανθρώπων..

G. Νοημοσύνη: Ενδοπροσωπική (προσωπική)

1. Έχω έναν, δύο ή τρεις αληθινούς φίλους. .
2. Μου αρέσει να περνάω το χρόνο μου ολομόναχος για να κάνω διαφορετικά πράγματα
3. Προτιμώ να κάνω σπορ μόνος μου.
4. Περιστασιακά σκέφτομαι το μέλλον μου και θέτω στόχους για τον εαυτό μου.
5. Γνωρίζω καλά τα ισχυρά και αδύναμα σημεία μου.

H. Νοημοσύνη: Γλωσσική

1. Μου αρέσει να παίζω με λέξεις, να αστειεύομαι και να μιμούμαι
2. Είμαι καλός/ή στη μητρική γλώσσα (ανάγνωση, συγγραφή δοκιμίων, υπαγορεύσεων).
3. Μου αρέσει να διαβάζω βιβλία ή περιοδικά για διάφορα θέματα.
4. Δεν αισθάνομαι νευρικότητα μιλώντας μπροστά σε άλλους ανθρώπους.
5. Μου αρέσει να ηγαίνω στη βιβλιοθήκη ή στο βιβλιοπωλείο.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΕΣΤ:

Μεταφέρετε τον συνολικό αριθμό πόντων που έχουν διαμορφωθεί για κάθε νοημοσύνη στον συνημμένο πίνακα.

Χρωματίστε με διαφορετικά χρώματα τα τετράγωνα που αντιστοιχούν στον αριθμό των απαντήσεων που έχετε επισημάνει σε κάθε μορφή νοημοσύνης.

Πίνακας:

Σωματο-κιναισθητική									
Χωρική-Οπτική									
Λογικομαθηματική									
Μουσική									
Φυσιοκρατική-Επιστημονική									
Διαπροσωπική									
Ενδοπροσωπική (προσωπική)									
Γλωσσική									

ΕΡΜΗΝΕΙΑ:

Το προφίλ σας αντικατοπτρίζει την παρούσα κατάσταση των ιδιοτήτων σας. Το μεγαλύτερο αποτέλεσμα που έχετε συλλέξει σε ένα συγκεκριμένο τύπο νοημοσύνης δείχνει ότι μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ισχυρό στοιχείο του εαυτού σας.

Μην ανησυχείτε αν ένας ή περισσότεροι τύποι νοημοσύνης δεν έχουν μεγάλο βαθμό στην περίπτωση σας. Μην ξεχνάτε ότι τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να αναπτυχθούν εάν έχετε θέληση να τα δουλέψετε. Τα υψηλότερα αποτελέσματα (4/5 ή 5/5) υποδεικνύουν τους κυριάρχους (καλύτερα αναπτυγμένους) τύπους νοημοσύνης σας.

Οι κυριάρχοι τύποι νοημοσύνης μου είναι οι:

.....

(Πολλαπλή Νοημοσύνη. Μεθοδολογία και εργαλεία (2021). GIS-TC Foundation. https://ance-hellas.org/wp-content/uploads/2021/10/Handbook-for-teachers_GR.pdf)

Νοημοσύνη

Δραστηριότητες

Γλωσσική νοημοσύνη

(ικανότητα της σωστής χρήσης και του χειρισμού των λέξεων και της γλώσσας)

Διαλέξεις, ομάδες συζήτησης, ανάγνωση, γραπτές εργασίες, παιχνίδια λέξεων, αφηγήσεις ιστοριών, αντιπαράθεση θέσεων (debates), δημιουργία σχολικών εφημερίδων, έκδοση ποιημάτων, παρουσιάσεις, καταϊγισμός ιδεών, λευκώματα κ.λπ.

Λογικομαθηματική νοημοσύνη

(λογικές διεργασίες)

Τα διάφορα προβλήματα, οι κατηγοριοποιήσεις και οι ποσοτικοποιήσεις, η σωκρατική διαλεκτική και μαιευτική, τα παζλς, κώδικες, γλώσσες προγραμματισμού Η/Υ, η επιστημονική σκέψη, η ευρετική προσέγγιση (αγγ. Heuristics), δηλαδή οι διαδικασίες αναζήτησης σε ελεύθερο πλαίσιο προς επίλυση ενός ζητήματος κ.ά.

Οπτική / χωρική νοημοσύνη

(κεντρικό ρόλο κατέχει η εικόνα)

Η οπτικοποίηση, μέσω σχημάτων, σχεδίων, εικόνων ενός θέματος, οι εικαστικές αποδόσεις, η χρήση χαρτών, φωτογραφιών, εικόνων, βίντεο και γραφημάτων, εικονικές μεταφορές, δημιουργικό daydreaming (= ευχάριστα πράγματα που θα ήθελες να κάνεις ή να σου συμβούν), ζωγραφική, κολάζ, χρωματικοί «κώδικες» (= χρήση χρωμάτων για κωδικοποίηση πληροφορίας και απομνημόνευση), σκαριφήματα και νοητικοί/εννοιολογικοί χάρτες ιδεών (σκιτσάρισμα κεντρικών εννοιών ή θεμάτων) κ.ά.

Σωματο-κιναισθητική νοημοσύνη (δίνει την ικανότητα στα άτομα να ελέγχουν τις κινήσεις του σώματός τους, να εκφράζονται μέσω αυτού και να χειρίζονται επιδέξια διάφορα αντικείμενα)

Παντομίμα, υπόδυση ρόλων και δραματοποίηση μέσα στην τάξη, αθλητικές δραστηριότητες, χάρτες σώματος (ιδιαίτερα χρήσιμη δραστηριότητα στη γεωγραφία και την ιστορία), «απαντήσεις σώματος» (π.χ. να εκφράσουν αποδοκμασία ή επιδοκμασία μέσω μιας κίνησης, αντί του λεκτικού τρόπου), «κιναισθητικές έννοιες» (μέσα από χορό, κινήσεις σώματος, να αποδώσουν ένα ιστορικό γεγονός), χειρωνακτικές ενέργειες που οδηγούν στη μάθηση π.χ. κατασκευές) σωματοποιούν τη μάθηση.

★ Η πλήρης ανάπτυξη της προβολής του Πτολεμαίου, έχει σαν αποτέλεσμα ένα χάρτη του κόσμου σε σχήμα καρδιάς

Μουσική νοημοσύνη

(έχει ως κύριο χαρακτηριστικό την αντίληψη, την εκτίμηση και την παραγωγή των ήχων, του ρυθμού και της μουσικής)

Ρυθμοί, τραγούδια και ψαλμωδίες, μουσικές συνθέσεις για αποδόσεις εννοιών, δισκογραφίες (μελοποιημένα ποιήματα, μουσική μίας ιστορικής περιόδου κ.λπ.), συγκράτηση πληροφοριών μέσω μουσικής (super memory music), δηλαδή όταν δίνονται οδηγίες ή γίνεται το μάθημα, να ακούγεται μουσική, κυρίως, κλασική και ήρεμη μουσική, μουσικές έννοιες (μουσικοί τόνοι για έκφραση εννοιών, προτύπων, π.χ. όταν σχηματίζεις έναν κύκλο μουρμουρίζεις έναν ήχο-τόνο που ελαττώνεται σταδιακά). Μια πολύ ενδιαφέρουσα στρατηγική είναι και αυτή της χρήσης «μουσικής διάθεσης», όπως ήχοι της φύσης, κλασικά ή μοντέρνα κομμάτια, ανάλογα με το κλίμα που θέλει ο εκπαιδευτικός να δημιουργήσει σε κάθε περίπτωση.

Διαπροσωπική νοημοσύνη

(το άτομο έχει την ικανότητα να διακρίνει και να ερμηνεύει τα συναισθήματα, τις διαθέσεις, τα κίνητρα και τις προθέσεις των άλλων, να επικοινωνεί και να συνεργάζεται)

Οι στρατηγικές σε αυτή την περίπτωση, στοχεύουν στην αλληλεπίδραση των μαθητών και στη συνεργατική μάθηση.

Τέτοιες στρατηγικές μπορούν να είναι τα ομαδικά παιχνίδια, η αλληλοδιδασκαλία, η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συμμαθητών, οι ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες και τα projects, τα επιτραπέζια παιχνίδια, τα «ανθρώπινα γλυπτά/παγωμένη εικόνα» (συλλογική αναπαράσταση μιας ιδέας, έννοιας ή θέματος μέσα από τα σώματα των μαθητών, π.χ. κάθε μαθητής να κρατάει μια λέξη φτιάχνοντας έτσι μια ιστορία), οι προσομοιώσεις (δημιουργία υποθετικών καταστάσεων-στρατηγική που περικλείει και άλλους) κ.ά.

Ενδοπροσωπική νοημοσύνη

(στην περίπτωση αυτή, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να δημιουργούν συχνές ευκαιρίες αυτονομίας και προσωπικής εργασίας, καθώς οι μαθητές περνούν πολλές ώρες σε μια τάξη με πολλά άτομα)

Οι μαθητές μπορούν να έχουν στιγμές περισυλλογής ενός λεπτού για να επεξεργάζονται μόνοι τους διάφορα θέματα, να γίνεται σύνδεση με τα προσωπικά δεδομένα των μαθητών δίνοντάς τους την ευκαιρία να μιλήσουν για μια δική τους εμπειρία που σχετίζεται με το θέμα, έκφραση συναισθημάτων και σκέψεων, ατομικές εργασίες και ημερολόγια, αναστοχασμοί, ελεύθερη επιλογή σε θέματα και στο τι θέλουν να μάθουν οι μαθητές, διατύπωση ρεαλιστικών στόχων (π.χ. ο εκπαιδευτικός να παροτρύνει τους μαθητές να εκφράσουν βραχυπρόθεσμους σκοπούς, όπως να τους ρωτήσει για τρία πράγματα που θέλουν να μάθουν από το σημερινό μάθημα ή, αντίστοιχα, μακροπρόθεσμους, όπως για παράδειγμα πώς φαντάζονται τον εαυτό τους σε 25 χρόνια κ.ά.

Οικολογική/φυσιογνωστική νοημοσύνη

βόλτες στη φύση για τα μαθήματα της ιστορίας και της λογοτεχνίας, συμμετοχή σε πολιτιστικά και περιβαλλοντικά προγράμματα, «παράθυρα» που οδηγούν στη μάθηση (π.χ. παρατήρηση έξω από το παράθυρο/φαντασία) κ.ά.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

- Η υπόθεση του έργου, η πλοκή
- Εντοπισμός δομής, τεχνικών, φωνών κ.λπ.
- Πολλαπλότητα αναγνώσεων
- Θέμα
- Τίτλος – θέμα
- Χώρος, επιλογή χώρου
- Χρόνος
- Συγκρούσεις
- Κορυφώσεις
- Χαρακτήρες
- Ποιος αφηγείται, σε ποιο πρόσωπο, αφήγηση από την πλευρά άλλου προσώπου
- Γραμμική εξέλιξη – αναχρονίες
- Γλώσσα, λεξιλόγιο, εκφραστικοί τρόποι
- Εικόνες, εικαστική απόδοση εικόνας
- Μηνύματα – αξίες ζωής...

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Διάλογος με το κείμενο και τον συγγραφέα
- Δημιουργία φωνής μαθητών
- Οι ρόλοι του *κριτικού* και του *δημιουργού*.*
 - Ο *κριτικός* αναλύει, παρουσιάζει μια ερμηνεία που τη στηρίζει σε αποσπάσματα.
 - Ο *δημιουργός* παρεμβαίνει στο κείμενο και «συνομιλεί» με τον συγγραφέα. Ίσως να γράψει ένα κεφάλαιο που λείπει, να προσθέσει έναν χαρακτήρα, να στείλει ένα γράμμα προς έναν χαρακτήρα ή προς τον συγγραφέα, να δώσει μια άλλη εκδοχή τέλους ή εστίασης.

(*Αντώνης Καρτσάκης: «Η διδασκαλία ολόκληρου λογοτεχνικού έργου»)

Ομαδικές δραστηριότητες κατά την ανάγνωση

- Παιχνίδια ερωτήσεων σε κάρτες (τις κατασκευάζουν τα παιδιά) με τις απαντήσεις, για να δραματοποιηθεί, όταν τελειώσει.
- Θεατρική ανάγνωση που βιντεοσκοπείται ή ηχογραφείται. Διαλέγουν μία σκηνή και διαβάζουν.
- Συζήτηση με κεντρικό χαρακτήρα – Γράφουν μια σειρά e-mails, SMS, tweets, με απαντήσεις από τον χαρακτήρα.
- Θεματικοί σελιδοδείκτες με φράσεις και εικόνες που αντιπροσωπεύουν κάποιο θέμα του βιβλίου > μπορούμε να προτείνουμε θέματα.
- Περισσότερα βιβλία > οι μαθητές κάνουν χρήση βιβλιοθήκης ή διαδικτύου, κατασκευάζουν λίστες, π.χ. με βιβλία του ιδίου συγγραφέα, του ιδίου είδους, παρόμοιου θέματος, παρόμοιου κεντρικού χαρακτήρα.
- Σχεδιασμός κοστουμιών.
- Λίστα με αντικείμενα για τις κύριες σκηνές.

Τέτοιες δραστηριότητες ενθαρρύνουν τη συμμετοχή αλλά και το διάβασμα, περισσότερο από μια λίστα ερωτήσεων.

Στη διδασκαλία εκτενούς/αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου χρήσιμο αποδεικνύεται το εκπαιδευτικό μοντέλο της ανεστραμμένης ή ανάστροφης τάξης (flipped literature classroom) κατά το οποίο ο/η εκπαιδευτικός δεν πραγματοποιεί συμβατική παράδοση στην τάξη. Πρόκειται για στρατηγική μάθησης που προσφέρει προπαρασκευαστικό ή θεμελιώδες περιεχόμενο έξω από την τάξη (δυνητικά και αξιοποίηση ψηφιακής πλατφόρμας όπου ορίζονται τα κεφάλαια μελέτης με υποστηρικτικά στοιχεία λεξιλογίου, μορφής – περιεχομένου ή προβληματικά σημεία και ασκήσεις) και χρησιμοποιεί τον «μεγιστοποιημένο» χρόνο της τάξης για ενεργή μάθηση σε συνεργατικό περιβάλλον, π.χ. συζήτηση αποριών και προβληματισμών και ανάθεση εργασιών (Dawson, Forster, Reid, 2006: 345-363). Θεωρούμε πιο ενδιαφέρον οι εργασίες να αφορούν την παραγωγή λόγου με τη χρήση της Δημιουργικής Γραφής. Έτσι, με τον/την εκπαιδευτικό ως ανατροφοδότη/-τρια δίνονται αφορμές και κίνητρα για βελτιωμένη σύνδεση των μαθητών/-τριών με το αναγινωσκόμενο κείμενο, ενώ παράλληλα αξιοποιούνται λογοτεχνικές κριτικές και σχετικές με το κείμενο διαδικτυακές πηγές.

Θεωρούμε πολύ σημαντική στη διδασκαλία των «ολόκληρων» έργων τις στρατηγικές μεθόδων δραματοποίησης.

e-class
e-me
Edmodo
Padlet
κ.ά.

1. Σημειώσεις

2. Κωδικοποίηση των

σημειώσεων:

α) με σύμβολα

β) με πιο κλασικές πρακτικές:

i) υπογράμμιση

ii) Κύκλωση

3. Οπτικές αναπαραστάσεις

α) εννοιολογικοί-
σημασιολογικοί χάρτες

β) διαγράμματα

Οι αναγνωστικές στρατηγικές Οπτικού Γραμματισμού. Κατά τη διδασκαλία «ολόκληρων» λογοτεχνικών έργων, πέρα από τη χρησιμότητα σημειώσεων (γενικής και επιλεκτικής εστίασης), είναι βοηθητική η ύπαρξη μιας κοινής κωδικοποίησης στον τρόπο που η μαθητική ολομέλεια κρατά σημειώσεις, ώστε με συμφωνημένα από κοινού σύμβολα να καταχωρίζονται π.χ. ερωτηματικό για τα ασαφή σημεία, θαυμαστικό σε όσα δίνουν νοηματική βαρύτητα, αλλά και πιο κλασικές πρακτικές υπογράμμισης ή κύκλωσης στοιχείων για κύριες ή δευτερεύουσες ιδέες.

Οι οπτικές αναπαραστάσεις, εννοιολογικοί-σημασιολογικοί χάρτες και διαγράμματα είναι σημαντικά να συμπληρώνονται από τους/τις μαθητές/-τριες κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης μέσα στην τάξη ή κατά την ιδιωτική ανάγνωση στο σπίτι ή στη φάση μετά την ανάγνωση. Αυτή η αναγνωστική πρακτική συντελεί στην εστίαση της προσοχής, στην οργάνωση ιδεών και στην επίτευξη συγκεκριμένων μαθησιακών στόχων. Επίσης, συνδέεται με τη χρήση σημειώσεων. Για παράδειγμα, τα πιο κομβικά σημεία της αφήγησης ή των διαλόγων, δυνητικά θα μπορούσαν να οργανωθούν σχηματικά, ώστε να αναπαράγουν τμήματα της πλοκής ή της χρονικότητας της υπόθεσης. Η καταγραφή των ιδεών μπορεί να γίνεται ατομικά γύρω από κάποιο προβληματισμό που προκαταβολικά έχει τεθεί ή σε ομάδες μέσα στην τάξη και συζήτηση στην ολομέλεια με κατάλληλη τεκμηρίωση.

Γραφικοί Οργανωτές

Γραφικοί Οργανωτές

Οι γραφικοί οργανωτές είναι οπτικά κείμενα (εικόνες και λέξεις) με τα οποία μπορούμε να απλοποιήσουμε ή να γενικεύσουμε ένα θέμα παραλείποντας τις λεπτομέρειες. Μας διευκολύνουν να αναδείξουμε τις σχέσεις ανάμεσα σε κύρια σημεία και παράλληλα να δείξουμε τη δομή ή τις αρχές ενός θέματος (Moline, 2006). Το κάθε είδος γραφικού οργανωτή είναι καταλληλότερο για την οργάνωση κάποιου ιδιαίτερου τύπου πληροφοριών και παίρνει το όνομά του από τον τρόπο που παρουσιάζει τις πληροφορίες ή από το είδος της χρήσης του, για παράδειγμα προοργανωτής (advance organizer), εννοιολογικός χάρτης (concept map), ιστόγραμμα (web) (Hall & Strangman, 2002· Ματσαγγούρας, 2002: 557-566). Οι γραφικοί οργανωτές αποτελούν έναν πρόσφορο τρόπο γραπτής έκφρασης, καθώς αξιοποιούν δεξιότητες οπτικής και κριτικής σκέψης. Το οπτικά εγγράμματο άτομο θα πρέπει όχι μόνο να αποκωδικοποιεί αλλά να κωδικοποιεί και να παρουσιάζει δεδομένα σε εικόνες και οπτικά κείμενα (Metros & Woolsey, 2006: 80-81).

Η πρωτοτυπία της πρότασης έγκειται στο γεγονός ότι χρησιμοποιείται ένα πολυτροπικό κείμενο μέσω του οποίου προάγεται ο γλωσσικός γραμματισμός (ανάγνωση λεκτικού κειμένου) και ο οπτικός γραμματισμός (ανάγνωση εικόνων) και το ίδιο πολυτροπικό κείμενο μετατρέπεται σε πηγή δεδομένων για την παραγωγή άλλου πολυτροπικού κειμένου (ενός γραφικού οργανωτή).

Γραφικοί οργανωτές (graphic organizers)

Η δομημένη επισκόπηση (structured overview) μπορεί να γίνει με τη βοήθεια των γραφικών οργανωτών (graphic organizers).

α) αλυσίδα γεγονότων (chain of events): σε διαδοχικά πλαίσια που παρατίθενται κάθετα, το ένα κάτω από το άλλο, μπορούμε να εντάξουμε ονόματα, γεγονότα ή και στάδια επίλυσης ενός προβλήματος.

β) ομαδοποίηση (clustering): προσφέρεται για μη γραμμική καταγραφή ιδεών, εικόνων και συναισθημάτων γύρω από ένα κεντρικό ερέθισμα. Οι ιδέες αυτές εντάσσονται σε οβάλ σχήματα που ύστερα ομαδοποιούνται και συσχετίζονται.

γ) σύγκριση/αντίθεση (compare/contrast): πρόκειται για τις ομοιότητες ή τις διαφορές που παρουσιάζουν δύο έννοιες, αντικείμενα, προτάσεις κ.λπ. Σε δύο κάθετες στήλες καταγράφονται στην πρώτη οι ομοιότητες και στη δεύτερη η διαφορές των συγκρινόμενων στοιχείων.

δ) κλίμακα (continuum): στο ένα άκρο της κλίμακας (το αριστερό) είναι οι χαμηλές τιμές και στο άλλο (το δεξί) οι υψηλές. Προσφέρεται για να φανεί η χρονική ακολουθία των ιστορικών γεγονότων, οι δείκτες βαρύτητας μιας έννοιας, οι νοηματικές αποχρώσεις, οι βαθμολογικές διαβαθμίσεις κ.λπ.

ε) κύκλος (cycle): μπορούν να ενταχθούν διαδοχικά γεγονότα που αλληλεπιδρούν και παράγουν τα ίδια εξακολουθητικά αποτελέσματα, π.χ. ο βιολογικός κύκλος κ.λπ.

στ) οικογενειακό δένδρο (family tree): χρησιμοποιείται για να φανεί ο βαθμός συγγένειας και η ιεραρχία και προέλευση στοιχείων.

ζ) ψαροκόκαλο (fishbone): σχεδιαγραμματικά μοιάζει με το σκελετό ενός ψαριού (<—<—<—<—), όπου στην ευθεία γραμμή γράφεται το αποτέλεσμα και στις πλευρές των γωνιών οι αιτίες που το προκαλούν, με λεπτομέρειες.

η) πρόβλημα/επίλυση (problem/solution): σε ένα πλαίσιο οι μαθητές καταγράφουν ένα πρόβλημα και σε άλλο πλαίσιο, κάτω από αυτό, επιχειρούν να βρουν δυνατές λύσεις του. Τις δοκιμάζουν και γράφουν δίπλα τα αποτελέσματα. Σε ένα τελευταίο πλαίσιο, κάτω από το προηγούμενο, καταγράφουν τα τελικά αποτελέσματα και, πιθανόν την λύση, που προτιμούν και γιατί.

θ) αραχνοειδής χάρτης (spider map): προσφέρεται για καταιγισμό ιδεών (brainstorming) γύρω από μια κεντρική ιδέα.

ι) εικονογραφημένο σενάριο (storyboard): σε διαδοχικά πλαίσια, που θυμίζουν τα καρτέ ενός φιλμ, μπορούν να παρουσιαστούν, εικονογραφημένα, ορισμένα βασικά στιγμιότυπα μιας ιστορίας, ώστε να μπορεί ο μαθητής να την ανακαλέσει ευκολότερα.

ια) οδηγός πρόβλεψης/απάντησης (anticipation/reaction guide): χρησιμοποιείται από τον/την εκπαιδευτικό, για να διαπιστώσει τις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών πριν να διδάξει ένα νέο θέμα και στο τέλος της διδασκαλίας, για να διαπιστώσει αν οι μαθητές κατανόησαν τα θέματα που είχαν ερωτηθεί αρχικά. Ο μαθητής, πριν από την παράδοση, καλείται να απαντήσει σε μια στήλη αν συμφωνεί ή διαφωνεί με το περιεχόμενο ορισμένων προτάσεων. Στο τέλος του μαθήματος, του δίνεται το ίδιο χαρτί και αυτή τη φορά απαντάει στις ίδιες ερωτήσεις σε μια διπλανή στήλη.

ιβ) εννοιολογικοί χάρτες (concept maps) και διαγράμματα ροής (flow charts)

Ιστορικό μυθιστόρημα

Η αξιοποίηση της Λογοτεχνίας στη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας (στην επεξεργασία και παρουσίαση μιας ευρύτερης ιστορικής ενότητας) μπορεί να γίνει με την αξιοποίηση ενός αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου για τη μελέτη ενός συγκεκριμένου ιστορικού φαινομένου.

Αρχικά, οι μαθητές μπορούν να ετοιμάσουν ένα **σύντομο δελτίο παρουσίασης**, το οποίο περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες (τίτλος, είδος, συγγραφέας, υπόθεση, χώρος και χρόνος της δράσης, αφηγητής, βασικοί ήρωες, μια σύντομη κρίση για το έργο, αν τους άρεσε ή όχι και γιατί).

Κυρίως, όμως, θα επιμείνουν στα σημεία του λογοτεχνικού έργου τα οποία **αναδεικνύουν την ατμόσφαιρα και τις νοοτροπίες της ιστορικής περιόδου που σχετίζεται με το κείμενο**.

Έτσι, με την **αφηγηματική ανασύνθεση ιστορικά ελεγμένων πληροφοριών**, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να προσεγγίσουν, βιωματικά, παλαιότερες εποχές αλλά και να ανακεφαλαιώσουν τις ιστορικές γνώσεις τους.

- Για παράδειγμα, η **Άλκη Ζέη** στο μυθιστόρημά της **Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου** δίνει τις προσωπικές της εμπειρίες από τη Γερμανική Κατοχή στην Ελλάδα. Το γλαφυρό λογοτεχνικό κείμενο είναι ιστορικά αναμφισβήτητο. Οι μαθητές, διαβάζοντάς το, θα διδαχθούν και Ιστορία.
- Αν, πάλι, επιθυμούμε να μελετήσουμε την κοινωνική διαστρωμάτωση της Ελλάδας στους μετεμφυλιακούς χρόνους, το φαινόμενο της μετανάστευσης, τα τραύματα και τις ιδεολογικές μεταπτώσεις του Έλληνα κατά τις δεκαετίες του '50 και του του '60, μπορούμε να έχουμε ως αποτελεσματικό οδηγό το μυθιστόρημα του **Δημήτρη Χατζή, Το διπλό βιβλίο**.
- Για τα φρικτά βιώματα των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής, ένα από τα πολλά παραδείγματα αποτελεί το μυθιστόρημα της **Thea Halo, Ούτε το όνομά μου**.
- Για τη φρίκη των ναζιστικών εγκλημάτων στους Εβραίους, σε διαθεματική προσέγγιση με την αγγλική γλώσσα, ως μία πρόταση το: **Ruth Vander Zee & Roberto Innocenti, Erika's Story**

Διατήρηση της ενότητας του κειμένου και του ενδιαφέροντος των μαθητών

α. **το αναγνωστικό ημερολόγιο:** πρόκειται για ένα απλό πίνακα έγχαρτο ή ψηφιακό, τον οποίο συμπληρώνουν οι μαθητές με τα βασικά στοιχεία της ιστορίας, της αφήγησης και της αναγνωστικής ανταπόκρισης (χρόνος, τόπος, πρόσωπα, γεγονότα, αφηγητής, σημεία που τους συγκίνησαν, κ.ά.).

β. **χάρτης/-ες** που συνδέονται με τα αναφερόμενα ιστορικά γεγονότα: οι μαθητές σημειώνουν/εντοπίζουν τα τοπωνύμια πάνω σε ψηφιακό χάρτη αναρτημένο στην e-class, ενώ παράλληλα φροντίζουμε να υπάρχει και στην τάξη έγχαρτος παγκόσμιος χάρτης πάνω στον οποίο θα μπορούν να επισημαίνουν/σημειώνουν την πορεία που ακολουθούν τα πρόσωπα

γ. **χάρτη προσώπων ή γενεαλογικό δένδρο:** ένα απλό σχεδιάγραμμα πάνω στο οποίο ο μαθητές συμπληρώνουν τα ονόματα των προσώπων, αναρτημένο στην ηλεκτρονική τάξη Όπως και στην περίπτωση

των χαρτών, είναι ιδιαίτερα χρήσιμο και ένα γενεαλογικό δέντρο μέσα στην τάξη, όπου θα χτίζεται σταδιακά η προσωπογραφία της ιστορίας

Πολύ βασική παράμετρος για τη διατήρηση της ενότητας των βασικών συστατικών της ιστορίας είναι η διαμόρφωση των δραστηριοτήτων και των φύλλων εργασίας ανά ενότητα /-ες με αντίστοιχη πρόβλεψη, ώστε οι μαθητές να παρακινούνται να αξιοποιούν και να αναβαθμίζουν τη «γνώση» τους για το αφήγημα σταδιακά συνειδητοποιώντας ότι κάθε νέο κεφάλαιο προσθέτει στην αρχική κατανόηση. Λ.χ., ένα εισαγωγικό μέρος σε φύλλο εργασίας θα μπορούσε να έχει την εξής μορφή:

Πριν από όλα

-σημειώνω τον αριθμό της ενότητας στους τόπους που αναφέρονται εδώ, πάνω στο χάρτη που είναι αναρτημένος στην e-class.

-συμπληρώνω τα πρόσωπα και τις σχέσεις τους στο γενεαλογικό δέντρο.

-αναγράφω τα βασικά γεγονότα στο αναγνωστικό ημερολόγιο.

Ιστορικό μυθιστόρημα

Ιδιαίτερης σημασίας είναι και οι ερμηνευτικές «γέφυρες» μεταξύ των ενοτήτων στο τέλος κάθε επιμέρους διδακτικής ενότητας. Καταρχάς, δραστηριότητες και ερωτήματα που απαιτούν προβλέψεις για τη συνέχεια της ιστορίας ή εναλλακτικές ιδέες για την επίλυση συγκρούσεων και διλημάτων πρέπει να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή. Ερωτήματα, επίσης, που συνδέουν κάθε ενότητα με τον τίτλο ή βασικούς άξονες που έχουμε θέσει.

Φύλλο περιγραφικής αξιολόγησης (για τον/την εκπαιδευτικό με αντιστοιχίσεις σε βαθμολογίες)

Τα παρακάτω κριτήρια συνυπολογίζονται ώστε να παράσχουν μία συνολική εικόνα

	Συμμετοχή στην ενεργητική ακρόαση: Ο μαθητής/τρια ακούει προσεκτικά και ανταποκρίνεται ως αναγνώστης, αναπτύσσοντας αλληλεπίδραση	Βαθμός κατανόησης περιεχομένου – πλοκής (αναγνώριση πρωταγωνιστικών προσώπων, συσχετισμών προσώπων, τόπου, χρόνου κ.λπ.)	Εντοπισμός εκφραστικών μέσων (διαχωρισμός περιγραφής, αφήγησης, διαλόγων, εντοπισμός του «ποιος μιλά», της λειτουργίας του χρόνου)	Βαθμός επίτευξης μετασχηματισμών, δημιουργικών δραστηριοτήτων ¹	Βαθμός αναγνώρισης των ιδεών του λογοτεχνικού κειμένου – έκφραση προσωπικής γνώμης	Βαθμός συμβολής στις ομαδικές εργασίες	Συμπλήρωση προσωπικού ημερολογίου ανάγνωσης
Άριστα – πολύ καλά 9–10 (18–20)							
Πολύ καλά–Καλά 7–8 (14–16)							
Καλά – επαρκώς 5–6 (10–12)							
Επαρκώς – Ελλιπώς 3–4 (6–8)							
Ελλιπώς 1–2 (2–4)							

Τα κριτήρια που μπορεί να λάβουμε υπόψη ώστε να αξιολογήσουμε ασκήσεις **μετασχηματισμού** ποικίλουν¹.

Σε **ασκήσεις δημιουργικής γραφής** μπορούμε ενδεικτικά να αξιοποιήσουμε τα περιγραφικά κριτήρια του ΙΕΠ που δίνονται στον διπλανό πίνακα¹.

Για **ασκήσεις που ενσωματώνουν διακαλλιτεχνικές αναφορές**, χρειάζεται να διαφαίνεται ο βαθμός «συνομιλίας» του λογοτεχνικού κειμένου με τα άλλα έργα τέχνης (μουσική, ζωγραφική, γλυπτική, κινηματογράφος).

Επίσης, στις **ασκήσεις που περιλαμβάνουν την αξιοποίηση ΤΠΕ**, αξιολογείται ο βαθμός επιτυχίας των επιλογών που αφορούν στο είδος της μετατροπής: Comics, παρουσιάσεις, podcasts, εννοιολογικοί χάρτες κ.λπ.

Θα πρέπει, εκτός από τη συνομιλία τους με το λογοτεχνικό κείμενο, να ενσωματώνουν και τις συμβάσεις του είδους (τα χαρακτηριστικά ενός λογοτεχνικού έργου που καθορίζει το είδος του), ώστε να θεωρούνται επιτυχημένα.

¹ Να **μετασχηματίζουν** οι μαθητές τα κείμενα ως προς μία ή περισσότερες γλωσσικές επιλογές (περιεχόμενο, επικοινωνιακό πλαίσιο, ύφος κ.λπ.). Να κατανοήσουν, δηλαδή τον μετασχηματισμό ενός κειμένου σε άλλο με το ίδιο περιεχόμενο αλλά προσαρμοσμένο σε διαφορετική περίπτωση και επομένως με διαφορετικό ύφος,

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Οι αφηγηματικές τεχνικές σχετίζονται

- α) με τον αφηγητή, την υπόστασή του μέσα στο κείμενο, τις σχέσεις αφηγητή-προσώπων, την οπτική γωνία του,
- β) τη δομή της αφήγησης, τον χρόνο, τον χώρο
- γ) τη ρηματική άρθρωση της αφήγησης, τις συμβάσεις της.

Σε κάθε λογοτεχνικό κείμενο η **αφηγηματολογία** προσπαθεί να απαντήσει σε τρεις ερωτήσεις:

- ποιος αφηγείται,
- τι αφηγείται,
- πώς αφηγείται.

Οι απαντήσεις σ' αυτά τα ερωτήματα οδηγούν στην αναζήτηση των **αφηγηματικών τεχνικών του κειμένου**.

Ο στόχος είναι η καθοδήγηση των μαθητών **να ανακαλύψουν τα μυστικά της πλοκής**.

- Οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίσουν τον **αφηγητή** και να τον διακρίνουν από τον **συγγραφέα**.
- Να διερευνήσουν **ποιος μιλάει στην ιστορία** (φωνή), δηλαδή τη **σχέση αφηγητή – ιστορίας** με βάση τα δύο κριτήρια, κατά τον Genette, τη συμμετοχή και το αφηγηματικό επίπεδο.
- Να επισημάνουν **ποιος βλέπει στην ιστορία (εστίαση) και σε ποιον εστιάζει**.
- Να εντοπίσουν τις τεχνικές που αφορούν στα τρία χρονικά επίπεδα (**σειρά, διάρκεια, συχνότητα**) στα οποία **οργανώνεται ο αφηγηματικός λόγος**, μέσα από τον οποίο πραγματώνεται η ιστορία.

Παράδειγμα: Τυπικά, τα comics αποτελούνται από διαδοχικές εικόνες, μεταξύ των οποίων υπάρχει αφηγηματική αλληλουχία, καθώς και από κείμενο, το οποίο μπορεί να λειτουργεί περιγραφικά (συνήθως ως πλαίσιο κειμένου), να αναπαριστά τα λόγια και τις σκέψεις των χαρακτήρων (συνήθως σε μπαλόνι ή συννεφάκι), ή να αναπαριστά ήχους. Ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου καθιστά τα comics κατεξοχήν παράδειγμα πολυτροπικότητας.

Οι αφηγηματικοί τρόποι ως μέρος των αφηγηματικών τεχνικών

Τόσο στο ποιητικό, όσο και στο πεζό κείμενο ο λογοτέχνης έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει διαφορετικούς αφηγηματικούς τρόπους. Οι αφηγηματικοί τρόποι εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των αφηγηματικών τεχνικών. Οι βασικότεροι αφηγηματικοί τρόποι είναι:

- Η διήγηση
- Η περιγραφή
- Ο διάλογος
- Η αφήγηση
- Ο εσωτερικός μονόλογος
- Ο ελεύθερος πλάγιος λόγος
- Η μίμηση
- Η εγκιβωτισμένη αφήγηση
- Τα σχόλια

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Σύμβαση και τέχνη είναι έννοιες σύμφυτες: είναι αδύνατον να υπάρξει καλλιτεχνικό έργο χωρίς συμβάσεις.

Στο θέατρο, για παράδειγμα, θεωρούμε όλοι απόλυτα φυσικό να στρέφονται γενικά οι ηθοποιοί προς το κοινό·

ή να μαθαίνουμε τις σκέψεις ενός προσώπου, επειδή το τελευταίο τις εξωτερικεύει στη σκηνή, σαν να μονολογούσε (ενώ δεν υπάρχει κανένας προφανής λόγος γι' αυτό).

Παρόμοια είναι και η περίπτωση του εσωτερικού μονολόγου στη λογοτεχνία·

ή του λεγόμενου «παντογνώστη αφηγητή», ο οποίος μπορεί και εισχωρεί στο νου όλων των ηρώων ενός μυθιστορήματος.

Τα παραδείγματα είναι κυριολεκτικά ατελείωτα.

Σε ένα λογοτεχνικό κείμενο ειδικότερα, οι συμβάσεις είναι δυνατόν να συνδέονται με ζητήματα

μορφής,
περιεχομένου,
ύφους,
τεχνικής κ.λπ.

Κάθε εποχή, είδος, έργο ή σύνολο έργων, συγγραφέας ή ομάδα συγγραφέων έχει τις δικές του χαρακτηριστικές συμβάσεις, με βάση τις οποίες πολλές φορές ορίζεται ή αναγνωρίζεται.

Οι ομηρικές μεταφορές, ο χωρισμός ενός κειμένου σε μέρη και κεφάλαια, η ομοιοκαταληξία, η συνήθης εναρκτήρια αλλά και η καταληκτική φράση των παραμυθιών («μια φορά κι έναν καιρό...», «...και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα») είναι όλα συμβάσεις.

Στον Οδηγό του Εκπαιδευτικού που θα έχουν στη διάθεσή τους οι εκπαιδευτικοί η ομάδα συγγραφής των Ν.Π.Σ. καταθέτει και κριτήρια αξιολόγησης της Δημιουργικής Γραφής τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν ανάλογα με το δυναμικό της κάθε σχολικής τάξης.

Κριτήρια Αξιολόγησης της Δημιουργικής Γραφής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Ποικιλία και πρωτοτυπία ιδεών.
- Ανάδειξη θέματος/θεμάτων.
- Πρόκληση προβληματισμών.
- Συναισθηματική εγρήγορση.
- Νοηματική αλληλουχία.
- Φαντασιακή/επινοητική ανάπτυξη της προσωπικής εμπειρίας.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

- Τεχνικές και επιλογές στη δόμηση/σύνθεση του κειμένου (χαρακτήρες, πλοκή, σκηνικό, επιλογή και χρήση αφηγηματικής φωνής και αφηγηματικών τεχνικών οπτική γωνία, μοτίβα κ.ά.).
- Εστίαση στο θέμα/στα θέματα.
- Ευρηματικότητα (π.χ. τίτλος, αρχή/τέλος του κειμένου).

ΓΛΩΣΣΑ – ΎΦΟΣ

- Γλωσσοπλαστική ικανότητα.
- Πρωτοτυπία στη χρήση των γλωσσικών συμβάσεων.
- Λειτουργική χρήση των σημείων στίξης.
- Προσωπικό ύφος.
- Πληρότητα.
- Γλωσσική επάρκεια.

ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ή ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΟΥΣ

- Λαμβάνεται υπόψη σε όλα τα παραπάνω.

ΚΡΙΤΙΚΗ/ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

- Ικανότητα κριτικής ανάγνωσης και αναθεώρησης του γραπτού (δεύτερη γραφή).
- Συνεργατική ανατροφοδότηση στο πλαίσιο της ομάδας.
- Ικανότητα κατανόησης και αξιοποίησης της κριτικής της ολομέλειας.